

4.2.2015

Valtiovarainministeriö

Dnro 2349/413/2014
VM093:00/2013**MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI METROPOLIA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI**

Maa- ja metsätalousministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa:

Metropolihallinnon perustamisella olisi merkittäviä vaikutuksia nykyisiin menettelyihin ja päätöksentekoon. Esityksessä vaikutuksia on arvioitu kuitenkin vain joiltakin osin, ja muutoksen merkittävyyteen nähden siitä aiheutuvat arvioinnit ovat suppeat, ylimalkaiset ja puutteelliset. Hallituksen esityksestä puuttuvat arviot maaseutuvaikutuksista. Valtaosa ehdotetusta metropolihallintoalueesta on maa- ja metsätaloustaloudessa olevia alueita. Esityksen mukaan liikenteen ja asumisen ohella koko metropolialueen maapolitiikan ja maankäytön strategisen tason suunnittelu siirtyisi metropolihallinnolle.

Metropolihallinto esitetyssä muodossaan lisäisi alueensa kuntien, mutta myös useiden valtionhallinnon viranomaisten hallinnollisia tehtäviä. Arviointi päällekkäisyyteen johtavista tehtäväjärjestelyistä, kustannuksista ja niiden ennaltaehkäisystä vaatisi hallituksen esityksessä esitettyjä ehdotuksia huomattavasti pidemmälle vietyjä selvityksiä ja myös yksityiskohtaisia prosessitarkasteluja. Uudesta hallinnosta aiheutuvien suorien ja välillisten vaikutusten arviointi onkin esityksen kapean tarkastelun ja yleispiirteisyyden takia erityisen vaikeaa. Esityksestä ei selviä, mitä vaatimuksia hallinnosta ja metropolikaavasta kohdistuisi esimerkiksi maaseutuhallinnon viranomaistoimintaan.

Esitystä tulisikin valmistella huomattavasti perusteellisemmin ja laaja-alaisemmin, jotta sen vaikutuksia voitaisiin arvioida maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan kaikkien tehtävien näkökulmasta.

Koko metropolialueesta tulisi suunnittelutarvealuetta. Metropolihallinnon tehtävien painottaminen strategisiin linjauksiin vaikuttaa epäuskottavalta, kun se lisäksi ryhtyisi käsittelemään yksittäistä lupaharkintaa edellyttäviä suunnittelutarvehakemuksia. Päällekkäisyyden lisääntymisen vaara kuntien ja metropolihallinnon välillä on myös useissa muissa esityksen maankäyttöön ja liikenteeseen liittyvissä asioissa.

Hallituksen esityksessä ei esitetä valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin muutoksia, vaikka metropolialueen strateginen maankäyttö ja siihen liittyvä valmistelu, ohjaus ja päätöksenteko poikkeaisivat muun Suomen vastaavista järjestelyistä. Uudenlaisen maankäytön ohjauksen käyttöönotto edellyttäisi perusteellista kaavaprosessin selvittämistä ja ohjausvälineiden uudistamista sekä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden että kaavaprosessien osalta. Nykyinen maakuntakaavoitus ja siinä huomioon otettavat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet johtavat varsin yksityiskohtaiseen suunnitteluun, mikä tehokkaasti rajaa tulevien vuosikymmenten kehittämismahdollisuuksia. Esimerkiksi kaupunkimaisesti rakennettavien metropolin

osa-alueiden ja tulevaisuuden vahvoihin biotaloustoimintoihin painottuvien maaseutualueiden toisiaan tukeva ja hyödyntävä vuorovaikutus eivät sisälly nykyisiin valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin.

Metropolikaava sisältäisi lisäksi kaavan keskeiset toteuttamisperiaatteet. Esityksessä ei ole tarkemmin selvitetty, mitä oikeusvaikutuksia kaavalla olisi maa- ja metsätalousalueiden ja niihin tukeutuvien elinkeinojen kannalta. Esityksestä puuttuvat esimerkit toteuttamisperiaatteiden kytköksestä esimerkiksi maapoliittisiin keinoihin. Metropolialueen rakentamattomat tai harvaan rakennetut alueet ovat suurimmaksi osaksi yksityisten maanomistajien hallussa. Työpaikkojen ja elinkeinojen kehittymismahdollisuudet ovat pääosin nykyisten asemakaava-alueiden ulkopuolisilla alueilla, mihin tarvittaisiin vapaaehtoisten sopimusmallien kehittämistä.

Esityksestä puuttuvat maininnat uuden hallintojärjestelmän tavoitteista ja vaikutuksista kuntien ja metropolialueen työpaikkakehitykseen ja elinkeinopoliittisiin tavoitteisiin. Nämä kytkettyvät kiinteästi maankäyttöön, asumiseen ja liikennejärjestelyihin. Esityksessä esitetyillä toimenpiteillä ei saavuteta positiivisia vaikutuksia maaseudun kehittämiseen eikä edistetä maaseutumaisten ja kaupunkimaisten alueiden vuorovaikutusta. Maaseutumaisen ja kaupunkimaisten rakenteen verkottaminen on erityisen tärkeää innovatiivisen aluerakenteen kehittämisen ja uusien työpaikkojen saamiseksi lyhyellä ja pidemmällä aikavälillä.

Metropolikaavan keskeisenä toteuttamisvälineenä olisi metropolisopimus. Valtion, metropolihallinnon ja osin kuntien sopimat toimenpiteet ja resursointi voisivat muodostaa yhden kokonaisuuden. Tämän toteutuminen riippunee taloudellisista suhdanteista. Metropolihallinnon ja sen välineiden rahoitusta tulee kehittää ensisijaisesti muilla kuin valtion varoin. Kehittämiseen tarvitaan laajapohjaisia toteutusmalleja.

Metropolialueeksi esitetyissä kunnissa voidaan tehdä nykyistä määrätietoisempaa politiikkaa keskeisten taajama-alueiden kehittämisessä, rakentamisen ohjauksessa ja maapolitiikassa. Havaitut puutteet johtunevat paljolti nykyisestä toiminta- ja päätöksentekokulttuurista ja kuntien omista strategisista valinnoista. Metropolialueeksi esitettyjen kuntien alueella tulisi kehittää toimintakulttuuria ja yhteistyötä. Sääntelyn ja byrokratian sijaan tulisi harjoitettavan politiikan edistää taloutta ja toimeliaisuutta kannustavien toimintamallien käyttöönottoa ja esittää ratkaisuja, joiden hyödyt ovat myös yksittäisten toimijoiden tavoitettavissa.

Lisäksi ministeriö esittää seuraavat yksityiskohtaiset kommentit:

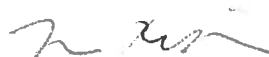
Esityksessä todetaan, että metropolikaava korvaisi metropolialueella maakuntakaavan. Metropolikaava voisi kuitenkin sisältää yleiskaavan kaltaisia tarkasteluja ja maankäyttöratkaisuja, jolloin asemakaavoitus voisi suoraan perustua metropolikaavaan. Samassa kaavassa voisi olla suunnittelutarpeen mukaan esitystavaltaan ja sisällöltään erilaisia osia.

Kaavoitusjärjestelmään esitettäviin muutoksiin liittyen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsälakia siten, että metsälain soveltamisalaan lisättäisiin metropolikaava. Metsälain soveltamisalueen suhteen metropolikaava rinnastuisi yleiskaavaan. Voimassa olevan lain mukaan metsälakia ei sovelleta maakuntakaavassa suojelualueeksi osoitetulla alueella. Oikeusvaikutteisen yleiskaavan alueella metsälaki on voimassa vain maa- ja metsätalouteen ja virkistyskäyttöön osoitetuilla alueilla. Muutosehdotus tarkoittaisi siten metsälain soveltamisalan supistumista. Monissa metropolialueen kunnissa oikeusvaikutteisia yleiskaavoja on hyvin kattavasti, mutta joukkoon mahtuu myös laajoja alueita joissa ei ole oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Erityisen ongelmalliseksi tilanne tulee jos nykyisen maakuntakaavan tapaan metropolikaavaan jäisi val-

koisia alueita, joiden kohdalla ei ole oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Tällöin voi muodostua laajoja metsäalueita, joilla metsänkäsitelyä ei ohjata mitenkään, kun metsälakikaan ei ole voimassa. Kun lisäksi otetaan huomioon, ettei maankäyttö- ja rakennuslaki sisällä säännöksiä ja menettelyjä metsänkäsitelyn valvomiselle maa- ja metsätalousministeriö esittää, että metropolikaava tulisi rinnastaa metsälain soveltamisalan suhteen maakuntakaavoihin. **Maa- ja metsätalousministeriö esittää, että metsälakia ei muuteta.**

Esityksessä ehdotetaan metropolialueen vesihuolto järjestettäväksi siten, että metropolihallinnon tehtäväksi tulisi kuntien vesihuollon kehittämissuunnittelun ja alueellisen yleissuunnittelun yhteensovittaminen metropolialueella. Vesihuoltolaissa tarkoitettuina vesihuoltolaitoksina metropolialueella toimisivat HSY ja muut vesihuoltolaitokset. **Maa- ja metsätalousministeriö pitää tätä linjausta hyvänä.**

Kansliapäällikkö

Jaana Husu-Kallio

Lainsäädäntöneuvos

Eriika Melkas

Tämä lausunto on lähetetty vain sähköisenä. Allekirjoitettu lausunto on maa- ja metsätalousministeriön arkistossa.

